

Üniversite öğrencilerinin elektronik sigara kullanım durumu ve elektronik sigara kullanımına etki eden faktörlerin değerlendirilmesi

Merve Bek¹, Rüveyda Gürkan Yüksel¹, Sema Nur Eryılmaz Alkan¹, Gülsüm Öztürk Emiral¹, Egemen Ünal¹, Mehmet Enes Gökler¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Öz

Giriş: Elektronik sigaralar (e-sigara), ilk kez 2003 yılında patentlenmiş olup kısa sürede küresel bir pazar hacmine ulaşmıştır.¹ Temelde bir batarya ve ısıtma elemanı içeren bu cihazlar, nikotin ve çeşitli aromaları içeren likitleri aerosol haline getirerek kullanıcıya ulaştırır.^{2,3} Sigara içme deneyimini taklit eden birinci nesil cihazlardan, günümüzdeki gelişmiş tank sistemlerine kadar evrilen bu ürünler, özellikle aromatik içerikleri sayesinde ilk kez deneyen genç kullanıcılar için cazip bir başlangıç noktası oluşturmaktadır.^{4,5} Nikotinli e-sigaraların yüksek bağımlılık potansiyeline sahip olduğu ve EVALI gibi akut, ciddi akciğer hasarlarına yol açabildiği kanıtlanmış olmasına rağmen, ürünlerin uzun vadeli sağlık etkileri üzerindeki endişeler sürmektedir.^{6,7} Dünya genelinde 34 ülkede satışı yasaklanmış olsa da, pek çok ülkede hala yeterli yasal düzenleme bulunmamaktadır.⁶

Amaç: Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin e-sigara kullanım prevalansını ve kullanım alışkanlıklarını saptamak; bağımlılık düzeyleri ile duyuşsal beklentiler arasındaki ilişkiyi ve bağımlılığa etki eden temel faktörleri değerlendirerek sağlık politikalarına ışık tutacak veriler sunmaktır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören yaklaşık 1900 öğrenciyi kapsayan kesitsel tipte epidemiyolojik bir çalışmadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü; beklenen prevalans %50, güven aralığı %99 ve hata payı %5 kabul edilerek 492 olarak hesaplanmıştır.⁸ Çalışma sürecinde hedeflenen bu sayıya ulaşarak toplam 497 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler, 2025 yılının aralık ayında çevrimiçi anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama aracında sosyodemografik soruların yanı sıra Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi^{9,10}, E-Sigara Bağımlılığı Ölçeği (EBÖ)^{11,12} ve Duyusal Elektronik Sigara Beklentileri Ölçeği (DESBÖ)^{12,13} kullanılmıştır. İstatistiksel değerlendirmede tanımlayıcı analizler, ki-kare testi ve verilerin normal dağılmaması nedeniyle non-parametrik testler (Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis ve Spearman Korelasyon) uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin 416'sı kadın (%83,7), 81'i erkekti (%16,3) ve yaş ortalamaları 20,39 (±4,91) idi. Katılımcıların %35,0'inin sigara, %7,6'sının e-sigara ve %3,4'ünün ısıtılmış tütün ürününü aktif olarak kullandığı saptandı. E-sigara kullanımı sıklığı; erkeklerde, alkol kullananlarda ve eş zamanlı geleneksel sigara kullanımı olanlarda daha fazla idi (p<0,001). Analiz sonuçları, e-sigara bağımlılığı ölçeğinden (EBÖ) alınan

✉ Merve Bek • drmervebek@gmail.com

Geliş tarihi / Received: 13.04.2026 **Kabul tarihi / Accepted:** 05.05.2026 **Yayın tarihi / Published:** 22.05.2026

Telif hakkı © 2026 Yazar(lar). Sağlığı Geliştirme ve Sigara ile Mücadele Derneği tarafından yayımlandı. Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren [Creative Commons Atıf Lisansı \(CC BY\)](#) ile dağıtılmıştır.

Copyright © 2026 The Author(s). Published by The Society for Health Promotion and Tobacco Control. This is an open access article distributed under the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](#), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

toplam puan ile günlük seans sayısı ($r=0,585$, $p<0,001$), DESBÖ “Haz” ($r=0,654$, $p<0,001$) ve “Buhar Bulutları” ($r=0,380$, $p=0,019$) alt boyutları arasında pozitif korelasyon olduğunu gösterdi. Ayrıca e-sigara içicilerinin vücut kitle indekslerinin, içmeyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edildi ($p=0,029$).

Tartışma ve Sonuç: Üniversite öğrencilerinin yaklaşık 6’da biri e-sigara kullanmaktadır. Alkol ve geleneksel sigara kullanımı ile e-sigara kullanımının bir arada görülmesi, riskli sağlık davranışlarının bir arada bulunduğunu göstermektedir.¹⁴ Bulgular, e-sigara kullanımının, yalnızca nikotin isteğini karşılamaya yönelik olmadığını, aynı zamanda duyuşsal beklentiler ile şekillenen bir davranış olduğunu düşündürmektedir. Bağımlılığın haz faktörü ile güçlü ilişkisinin olması, duyuşsal pazarlama stratejilerine karşı önlem alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Gelecekte, gençlerin e-sigaraya erişimini zorlaştıran ve e-sigaranın duyuşsal çekiciliğini azaltmaya yönelik politika önlemleri geliştirilmelidir.

Anahtar kelimeler: elektronik sigara, bağımlılık, üniversite öğrencileri, duyuşsal beklentiler, halk sağlığı

Kaynakça

1. Maraşoğlu T. Dünya Elektronik Sigara ile Nasıl Mücadele Ediyor? [Internet]. 2022. Available at: <https://www.yesilay.org.tr/tr/makaleler/dunya-elektronik-sigara-ile-nasil-mucadele-ediyor> (Accessed on 2023 Dec 19).
2. World Health Organization. Tobacco: E-cigarettes [Internet]. 2022. Available at: <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/tobacco-e-cigarettes> (Accessed on 2023 Dec 15).
3. Centers for Disease Control and Prevention. Quick facts on the risks of e-cigarettes for kids, teens, and young adults [Internet]. 2022. Available at: https://www.cdc.gov/tobacco/basic_information/e-cigarettes/Quick-Facts-on-the-Risks-of-E-cigarettes-for-Kids-Teens-and-Young-Adults.html (Accessed on 2023 Dec 15).
4. Zhu SH, Sun JY, Bonnevie E, Cummins SE, Gamst A, Yin L, et al. Four hundred and sixty brands of e-cigarettes and counting: implications for product regulation. *Tob Control* 2014; 23(Suppl 3):iii3–9. [\[Crossref\]](#)
5. Barrington-Trimis JL, Leventhal AM. Adolescents’ Use of “Pod Mod” E-Cigarettes — Urgent Concerns. *N Engl J Med* 2018; 379(12): 1099-1102. [\[Crossref\]](#)
6. World Health Organization. Urgent action needed to protect children and prevent the uptake of e-cigarettes [Internet]. 2023. Available at: <https://www.who.int/news/item/14-12-2023-urgent-action-needed-to-protect-children-and-prevent-the-uptake-of-e-cigarettes> (Accessed on 2023 Dec 14).
7. Centers for Disease Control and Prevention. Outbreak of Severe Pulmonary Disease Linked with E-cigarette Product Use [Internet]. 2020. Available at: https://www.cdc.gov/tobacco/basic_information/e-cigarettes/severe-lung-disease.html (Accessed on 2023 Dec 28).
8. OpenEpi. OpenEpi - Toolkit Shell for Developing New Applications [Internet]. 2025. Available at: <https://www.openepi.com/SampleSize/SSPropor.htm> (Accessed on 2025 Jan 8).
9. Heatherton TF, Kozlowski LT, Frecker RC, Fagerström KO. The Fagerström Test for Nicotine Dependence: a revision of the Fagerström Tolerance Questionnaire. *Br J Addict* 1991; 86(9): 1119-1127. [\[Crossref\]](#)
10. Uysal MA, Kadakal F, Karşıdağ C, Bayram NG, Uysal O, Yılmaz V. Fagerström test for nicotine dependence: reliability in a Turkish sample and factor analysis. *Tuberk Toraks* 2004; 52: 115-121.
11. Morean ME, Krishnan-Sarin S, Sussman S, et al. Psychometric Evaluation of the E-cigarette Dependence Scale. *Nicotine Tob Res* 2019; 21(11): 1556-1564. [\[Crossref\]](#)
12. Aslan B, Onal O. Validity and Reliability of Four Instruments for E-Cigarette Dependence and Sensory Factors in E-Cigarette Use and Correlations Between These Measurements. *J Drug Issues* 2024; 56: 17-34. [\[Crossref\]](#)
13. Morean ME, Krishnan-Sarin S, Sussman S, et al. Development and psychometric validation of a novel measure of sensory expectancies associated with E-cigarette use. *Addict Behav.* 2019;91:208-215. [\[Crossref\]](#)
14. Leatherdale ST, Ahmed R. Alcohol, Marijuana, and Tobacco Use Among Canadian Youth: Do We Need More Multi-Substance Prevention Programming? *J Prim Prev* 2010; 31(3): 99-108. [\[Crossref\]](#)